VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

17.02.2017 Dnro 11/61/17

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Asia: U 1/2017 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (rahanpesurikokset)

1 Yleistä

Valtakunnansyyttäjänvirasto lausuu asiassa kunnioittavasti seuraavaa.

Ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahanpesun torjumisesta rikosoikeuden keinoin esitetään, että kaikkien jäsenvaltioiden tulisi säätää rahanpesu rangaistavaksi samoin vähimmäisedellytyksin. Ehdotuksen sisältö vastaa vuoden 1988 Wienin huumausaineyleissopimuksen määritelmää rahanpesurikoksesta, sillä poikkeuksella, ettei enää olisi mahdollista rajata kansallisesti rangaistavuuden alaa.

Direktiivin tavoitteena on yhtenäistää rahanpesua koskevat rangaistussäännökset unionin alueella siten, ettei rikollisilla olisi mahdollisuutta hyödyntää jäsenmainen kansallisessa lainsäädännössä olevia eroavaisuuksia ja samalla tehostaa viranomaisten välistä rajat ylittävää yhteistyötä ja tietojenvaihtoa. Direktiivi koskisi kuitenkin vain rahanpesusäännöksiä, ei esirikosten alaa. Valtakunnansyyttäjänviraston näkemyksen mukaan rahanpesun rikosoikeudellisen torjunnan tehokkuuden kannalta on myös olennaisen tärkeää, että kaikissa jäsenmaissa rahanpesun esirikosten ala on mahdollisimman laaja.

Kansallisesti erityistä tarkastelua vaatisi tässä yhteydessä rahanpesurikoksiin rikoslain 32 luvun 12 §:ssä liitetty menettämisseuraamussäännös. Se mahdollistaa ainoastaan rikoksen kohteen konfiskoimisen (esinekonfiskaatio).

2 Rikoshyödyn tahallinen hankinta, hallussapito ja käyttö

Suomessa on jätetty kriminalisoimatta jo Wienin huumausaineyleissopimukseen sisältynyt rikoshyödyn tahallista hankintaa, hallussapitoa ja käyttöä koskeva tekomuoto. Käytännössä tekotavalle olisi kuitenkin tarvetta. Oikeuskäytäntö on varsin kehittymätön ja selkiytymätön sen osalta, milloin nykyisin voimassa olevassa rikoslain 32 luvun 6 §:ssä kuvat-

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

tujen tekotapojen seuraus- tai tarkoitustunnusmerkki täyttyvät. Oikeuskäytännön kehittymisen kannalta olisi toivottavaa, että tekotapoihin lisätään tahallinen rikoshyötyyn ryhtyminen. Tällöin tuomioistuimet joutuisivat perustelemaan sen, mikä syytteessä mainittu tunnusmerkistötekijä on jäänyt näyttämättä ja millä perusteella. Ehdotetussa uudessa tekomuodossa haasteellista olisi edelleen osoittaa, että epäillyn toiminta on kohdistunut rikoshyötyyn (yhteys esirikokseen) ja epäilty on toiminut tahallaan. Kun otetaan huomioon tahallisuusarvioinnin erot oikeuskäytännössä eri rikoslajeissa, jo yksin tämä tunnusmerkistötekijä asettaa syyttäjälle korkean näyttökynnyksen rahanpesurikoksissa.

Komission ehdottaman kriminalisoinnin perusteiden osalta on kysyttävä, miksi kenelläkään olisi ”oikeus” hankkia, pitää hallussaan tai käyttää rikoksella saaduksi tietämäänsä omaisuutta? Erityisesti, kun jo nyt rikoslain 10 luvun menettämisseuraamuksia koskevassa luvussa mahdollistetaan rikoshyödyn laajennettu menettäminen ilman sen tuottaneen rikoksen selvittämistä (RL 10:3) ja laillisenkin omaisuuden poisottaminen sivulliselta on mahdollista, jos se on saatu vastikkeetta (RL 10:2.4).

3 Itsepesu

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää kannatettavana sitä, että ehdotuksessa velvoitetaan säätämään itsepesu laajasti rangaistavaksi. Kansallinen 1.5.2012 voimaan tullut rikoslain 32 luvun 11 §:ssä säädetty itsepesu on soveltamisalaltaan niin rajoitettu, ettei sitä tiettävästi ole vielä kertaakaan sovellettu.

Itsepesun soveltamisalaa rajaisi jo varsin huomattavasti se, että sen ulkopuolelle voidaan jättää vain omalla rikoksella hankitun omaisuuden hankinta, hallussapito ja käyttö. Valtakunnansyyttäjänvirasto kuitenkin esittää, että tätä rajausmahdollisuuttakin harkittaisiin perusteellisesti. Jo tällä hetkellä on havaittavissa, että voimassa oleva lainsäädäntömme mahdollistaa rikoksentekijälle huomattavan rikoshyödyn käyttämisen vuosia rikoksen tekemisestä, jos rikoshyöty on osattu kätkeä tehokkaasti viranomaisilta. Onko tällainen rikoksentekijän suosiminen asianomistajan ja/tai valtion kustannuksella toivottavaa?

Valtakunnansyyttäjänviraston käsityksen mukaan kätkemisrikoksen kriminalisoinnilla ei ole vaikutusta rahanpesun soveltamisalan laajuuteen. Rahanpesusäännöksiä on sovellettava rikoslain 32 luvun 1 §:n mukaan ensisijaisesti. Kätkemisrikos on myös erittäin rajoitetun esirikosten piirin takia soveltamisalaltaan huomattavasti rahanpesua rajoitetumpi.

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

17.02.2017 Dnro 11/61/17

4 Raskauttavat asianhaarat

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että rangaistusta määrättäessä rahanpesurikoksen tekemistä ilmoitusvelvollisen toiminnassa pidettäisiin rangaistusta ankaroittavana tekijänä. Koska ilmoitusvelvolliset ovat olennaisessa asemassa rahanpesun ennalta estävässä torjunnassa, niiden toiminnan tehokkuus ja moitteettomuus ovat ratkaisevia torjunnan onnistumiselle.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä Ritva Sahavirta

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki	PL 333 00181 Helsinki	029 562 0800	029 562 0888	vksv@oikeus.fi